DE BIOTOOP EN ENKELE TAALBLOEMPJES

door

J.G.J. Kuiper

Het woord biotoop heeft als stamwoord topos (Grieks), dat taalkundig mannelijk is. Toen F. Dahl in 1908 de term biotoop voorstelde, had hij het terecht over 'der Biotop'. In het Nederlands werd het: 'de biotoop'.

In de dertiger jaren en misschien wel eerder maakten sommige biologen, die blijkbaar etymologisch niet vast in het zadel zaten, er een onzijdig woord van. Zo heeft de Utrechtse hoogleraar H.J. Jordan in zijn bekend boek 'Het leven der dieren in het water' (Utrecht, 1939) het over 'het biotoop' (blz. 75). Daardoor beïnvloed heb ik indertijd ondoordacht dezelfde fout gemaakt in mijn artikel over de niet-mariene mollusken van Zeeland (Basteria, 1944: 19). Daarentegen gebruikte de phytosocioloog/malacoloog M.F. Mörzer Bruyns in zijn proefschrift 'Over Levensgemeenschappen' (Utrecht, 1947) weer het mannelijke lidwoord: de biotoop (terloops zij opgemerkt, dat M.Br. biotoop en habitat als wezenlijk verschillend van betekenis beschouwt; dit ter attentie van de redactiecommissie van het nog te publiceren werkstuk over de zoetwatermollusken van Nederland). Maar in het CB schijnt 'het' biotoop wortel geschoten te hebben, laatstelijk in CB 258: 777 (1991). Overigens, 'de grote Van Dale' zet nog steeds m achter biotoop.

Wie lang in het buitenland woont, loopt de kans, dat zijn Nederlands onmerkbaar door de taal van dat land beïnvloed wordt. Vooral in Duitsland is die invloed sterk. Men hoeft zijn oor maar te luisteren te leggen in de Nederlandse kolonie in het Ruhrgebied. Uit gemakzucht en ook omdat het vaak komisch klinkt, gebruikt men er soms in gesprekken vernederlandste Duitse woorden. Toen ik in het Zevengebergte woonde en mijn kinderen naar de dorpsschool gingen, vroeg mijn dochtertje eens, of zij haar vriendinnetje 'voor het vroegstuk mocht inladen'. Bedoeld waren 'Frühstück' en 'einladen'. Toen ging er bij mij een rood lichtje aan en werd ik purist. Dergelijke barbarismen sluipen nu en dan ook het CB binnen. Ik kan mij voorstellen, dat een voettocht door de Sahara uitputtend (erschöpfend) is, maar kan een rapport of een onderzoek uitputtend zijn, als bedoeld wordt: grondig, gedetailleerd? Geregeld duikt in het CB het woord 'eenduidig'

(eindeutig) op, als bedoeld wordt: ondubbelzinnig. Zelfs onze minister-president, die overigens op taalgebied niet normbepalend is, bezondigt zich aan het woord eenduidig. Als men de Nederlandse kranten puristisch leest, valt het op, hoe onzeker, om niet te zeggen slordig, veel Nederlandse journalisten hun taal gebruiken. Strijk en zet worden de derde naamvalsvorm 'hun' en de vierde naamvalsvorm 'hen' verhaspeld. Ook met bezittelijke voornaamwoorden wordt slordig omgesprongen. Ik zag onlangs een brochure over 'Groningen en haar kerken' (i.pl.v. zijn). Een andere liefhebberij van Nederlanders is het onnodig schermen met vreemde woorden. Over 'chic' (= elegant) en 'chique' (= tabakspruim) wil ik het hier niet hebben. In ons land worden oude gebouwen niet meer hersteld of vernieuwd, maar gerenoveerd. Een voetballer loopt niet een verwonding op, maar een blessure. In de mode is 'op titel van' (à titre de) als bedoeld wordt: in de hoedanigheid van. Enzovoort, enzovoort. De lijst kan eindeloos verlengd worden.

Velen zullen tegenwerpen, dat de taal leeft. Accoord, maar ook kanker leeft, en tegen taalkanker dient men zich te weren. De 'Newsweek' van 19.2.90 waarschuwde tegen de monoculturele samenleving van een verenigd Europa, waarin de Nederlandse taal slechts 'a local dialect' dreigt te worden. Oppassen dus, dat Bismarck niet gelijk gaat krijgen met zijn voorspelling 'Holland annektiert sich selbst'.